

which is to improve the educational process and the implementation of an objective and fair assessment of the educational reforms.

Key words: *New Ukrainian school, basic school, teacher training, molding assessment tools, online services.*

УДК [378.013.091.33:004.031.42]:338.48-051

Мирослава Ташак

Національний університет «Львівська політехніка»

ORCID ID 0000-0003-4581-5732

Алла Саницька

Національний університет імені Івана Франка

ORCID ID 0000-0002-4536-660X

DOI 10.24139/2312-5993/2021.08/208-221

ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРАКТИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ

У статті обґрунтовано значимість професійної підготовки майбутніх фахівців сфери туризму для підвищення якості туристичних послуг в Україні. Аргументовано актуальність технологізації процесу навчання, переваги застосування таких технологій у підготовці кадрів для туристичної галузі. Розкрито сутність інтерактивних методів навчання. Продемонстровано можливість їх упровадження у практичні заняття для знаходження розв'язку завдання фахового спрямування, зокрема організації добового раціонального харчування в нескладних багатоденних піших походах із урахуванням допустимих вагових навантажень за мінімальних фінансових затрат. Окреслено перспективу наукових розвідок в аспекті їх подальшого практичного застосування.

Ключові слова: *майбутні фахівці сфери туризму, інтерактивні технології та методи навчання, практична підготовка.*

Постановка проблеми. Пандемія COVID-19 черговий раз підтвердила вразливість туризму перед впливом шоккових ситуацій. Для відновлення галузі уряди держав продовжують йти на політичні поступки, пропонують бюджетне стимулювання для суб'єктів туристичної діяльності (доступні кредити, відтермінування сплати боргових і податкових зобов'язань, компенсації втрачених прибутків тощо). Останні, щоб мінімізувати втрати, працюють над забезпеченням своїх користувачів цікавим контентом, послуговуючись новітніми технологіями (блокчейн, технології віртуальної та доповненої реальності та ін.), вдаються до креативних ідей та рішень щодо їхньої безпеки. Таким чином, сучасні запити туристичної практики переконливо доводять необхідність ефективного державного регулювання туристичної галузі, а також якісної фахової освіти, орієнтованої на практичну діяльність, особливо в умовах можливих викликів та загроз.

У туристично орієнтованих країнах коронавірус та карантинні обмежувальні заходи спричинили підйом внутрішнього туризму. В Україні, як вважають експерти, цей сплеск так і залишиться ситуативним через низький

рівень конкурентоспроможності вітчизняних туристичних продуктів, що зумовлено недостатнім рівнем не лише інфраструктурного, а й кадрового забезпечення галузі. Тому пошук новітніх шляхів вирішення завдань підготовки фахівців сфери туризму залишається однією з проблем педагогічної теорії та практики, а отже вимагає подальшого вивчення та аналізу.

Аналіз актуальних досліджень. Питання змісту, форм підготовки й вимог до майбутніх фахівців сфери туризму вивчали такі науковці, як: В. Федорченко, Г. Цехмістрова, Н. Фоменко, В. Лозовецька, Я. Олійник, Л. Поважна, М. Скрипник, Н. Ничкало, Л. Сакун, Т. Єфімцева, О. Любіцева, В. Обозний та інші. Водночас аналіз літературних джерел дає підстави зробити висновок, що серед можливих шляхів вирішення проблематики підготовки кадрів для галузі туризму впровадженню новітніх технологій навчання приділено недостатньо уваги.

Мета статті – обґрунтувати значимість інтерактивних технологій навчання у практичній підготовці майбутніх фахівців сфери туризму.

Методи дослідження. Для досягнення мети статті були використані такі методи: аналіз літературних джерел, метод теоретичного системного аналізу й узагальнення, метод логічних висновків.

Виклад основного матеріалу. Ще до початку пандемії COVID-19 в Україні мали місце негативні тенденції в розвитку туризму, адже кількість виїзних туристів перевищувала кількість в'їзних (*Державна служба статистики України*). За Індексом глобальної конкурентоспроможності 2019 Україна посіла 85-е місце серед 141 держави (*The Global Competitiveness Report 2019*), що аж ніяк не сприяло генерації інтересу в іноземців відвідати країну, бо саме через рейтинг оцінюється здатність держави до створення конкурентного середовища та сприятливих умов для ведення бізнесу, у тому числі туристичного.

Спад інтересу до України серед іноземних туристів, заміна місцевих внутрішніх напрямків туризму на закордонні мандрівки серед українців експерти пояснювали низьким рівнем якості обслуговування практично на всіх етапах реалізації вітчизняних туристичних продуктів, а також невідповідністю ціни якості наданих туристичних послуг. Ураховуючи, що в сучасних умовах професійну діяльність фахівців сфери туризму слід розглядати в контексті глобальних викликів, якість туристичних послуг повинна знаходити відображення в усіх її видах – управлінській, економічній, екологічній, правовій, фаховій, тому очевидним є те, що вітчизняна фахова освіта галузі потребує вдосконалення з посиленням на інноваційні тенденції.

Очікуваним результатом освітніх інновацій є підготовка кваліфікованих фахівців, які здатні не лише ефективно виконувати свої функціональні обов'язки, але й упроваджувати інноваційні технології у сфері своєї професійної діяльності (Легенький, 2017, с. 103), що вкрай важливо в умовах пандемії COVID-19. Експерти з туризму наводять достатньо великий перелік інноваційних заходів, які сьогодні реалізуються фахівцями у країнах світу для підтримки галузі.

Справжнім джекпотом для вітчизняного туризму в 2021 році стало значне збільшення потоку туристів із багатих арабських держав, оскільки не всі країни Євросоюзу як улюблене місце їхнього відпочинку та шопінгу були відкриті через карантинні заходи. Але чи вдалося Україні позитивно зарекомендувати себе найбільш затребуваним у Європі туристам, чи схочуть вони ще раз відвідати країну?

На жаль, не поодинокими були випадки, коли рівень обізнаності споживачів вітчизняних туристичних продуктів значно вищий, ніж у працівників підприємств галузі. Тож очевидним є факт невідповідності компетентностей випускників вітчизняних закладів вищої освіти потребам сучасного туристичного ринку. Вимога часу – становлення високоякісної теоретичної складової підготовки майбутніх фахівців сфери туризму, а також підвищення рівня практичних навичок шляхом максимального наближення навчального процесу до реальних методів роботи підприємств галузі з урахуванням досвіду країн-лідерів туристської освіти.

Ефективне вирішення проблеми кадрового забезпечення галузі туризму можливе за умови переходу від традиційної системи навчання, тобто від системи лише передачі й засвоєння знань, до орієнтованої на сам процес навчання. Традиційні методи навчання не відповідають складності його реальних проблем, стрімким змінам ситуацій, у яких поєднуються навчання та потреби для кращого відтворення інтеграції змісту, процесу і практики (Гаврилюк, 2015, с. 198). Це вимагає внесення змін у мету, методи, форми його організації та контроль результативності, а отже спонукає до впровадження новітніх технологій навчання.

Термін «технологія навчання» інтерпретується різними науковцями неоднозначно. Багато дослідників розуміють його як спосіб взаємодії суб'єктів освітньої діяльності і використовують за умови чіткого алгоритму послідовності дій та гарантії одержання кінцевого результату. Іншими словами, алгоритмічність, діагностичність, а також системність (взаємозв'язок основних елементів технології, а саме: мети, змісту, форм,

методів, засобів взаємодії учасників педагогічного процесу, результату) розглядаються як основні вимоги до технології навчання.

На даний момент існує достатня кількість новітніх технологій навчання. Їх класифікують за різними ознаками. У пошуку інноваційних технологій навчання для якісної підготовки фахівців сфери туризму в сучасних умовах нами надано перевагу таким, що класифіковані за змістом та способом передачі навчальної інформації від викладача до студента на: інтерактивну технологію навчання та викладання, інформаційно-комунікативну технологію навчання та викладання, технологію навчальних проєктів, інтегровану розвивальну технологію, модульно-рейтингову технологію (Кошечко, 2015).

Для реалізації пріоритетних у підготовці майбутніх фахівців сфери туризму завдань доцільно, на нашу думку, упроваджувати інтерактивні технології навчання та викладання. Саме вони здатні забезпечити активну взаємодію всіх учасників навчального процесу, коли кожен робить свій індивідуальний внесок у загальну справу. Обираючи ту чи іншу технологію, викладач може змінювати свою роль від носія багажу знань до проєктувальника та організатора самостійної активної пізнавальної діяльності студентів, компетентного консультанта та помічника. Студент, виконавши конкретно йому поставлене завдання, звітує про це публічно, або одержаний ним результат безпосередньо впливає на якість виконання завдання, поставленого перед малою групою чи перед усією академічною групою. Обмін знаннями в такий спосіб сприяє соціалізації особистості студента, усвідомленню ним власної ролі та власного потенціалу в колективі, а отже, підсилює мотивацію навчання.

Упровадження інтерактивних технологій у навчальний процес значно підвищує вимоги до його учасників. Від студента вимагає більш тривалої попередньої самопідготовки, а від викладача – уміння системно та раціонально втілювати в практику сучасні досягнення вітчизняної та зарубіжної педагогічної науки. На нашу думку, це одна з причин повільного впровадження таких технологій навчання в закладах вищої освіти України.

Освітній процес у вітчизняній вищій школі здійснюється за такими формами: навчальні заняття, самостійна робота, практична підготовка, контрольні заходи. Основними видами навчальних занять є: лекція; лабораторне, практичне, семінарське, індивідуальне заняття; консультація (Закон України «Про вищу освіту», 2014). А от універсальних рекомендацій щодо вибору методів навчання, які є окремими елементами інтерактивних технологій, не існує. Викладач самостійно приймає рішення,

правильність якого визначають знання і розуміння ним змісту методів та способів організації інтерактивної взаємодії учасників навчання з урахуванням можливості впровадити їх у традиційні види занять, посилюючи при цьому пріоритет активної самостійної пізнавальної діяльності кожного студента з урахуванням його здібностей, рівня інтелектуального розвитку, задатків і можливостей.

Інтерактивні технології навчання класифікують за різними ознаками. Для якісної підготовки фахівців сфери туризму нами надано перевагу технологіям, класифікованим за формами навчання залежно від мети заняття та організації навчальної діяльності на чотири групи, а саме: технології кооперативного навчання, технології колективно-групового навчання, технології ситуативного моделювання, технології опрацювання дискусійних питань (Староста, 2019). Кожен вид технологій налічує достатню кількість інтерактивних методів навчання. Так, методами технологій кооперативного навчання визнані робота в малих групах, робота в парах, ротаційні трійки, «Карусель», «Акваріум» та інші. Серед методів колективно-групового навчання як найбільш застосовувані виділяють «Мікрофон», «Мозковий штурм» («Мозкова атака»), «Ажурна пилка», «Дерево рішень», вирішення проблем, аналіз ситуації (Кейс-метод) та інші. До методів технологій ситуативного моделювання відносять ігри, симуляції (імітаційні ігри-тренінги), рольові ігри та інші. Серед методів технологій опрацювання дискусійних питань до практичного застосування пропонуються такі, як: метод ПРЕС, «Займи позицію», «Зміни позицію», «Неперервна шкала думок», дискусія, оцінювальна дискусія, дискусія в стилі телевізійного ток-шоу, дебати (Демків та ін., 2018).

Теоретичні дослідження сутності інтерактивних методів навчання дозволили зробити висновок, що їх основою є спілкування. І це не лише обмін думками та знаннями, на його основі виникають нові знання, формуються вміння комбінувати знання з різних навчальних дисциплін, моделювати життєві та виробничі ситуації, колективно працювати над вирішенням проблеми, брати на себе відповідальність за прийняте рішення в конкретній ситуації, вгамовувати свої амбіції задля загальної справи тощо. З викладеного зрозуміло, що інтерактивні методи навчання можна успішно використовувати на практичних заняттях, оскільки перелічені компетентності розглядаються в педагогіці як функції саме такого виду навчальних занять.

Як було зазначено вище, щоб ліквідувати розрив між реальною підготовленістю випускників вітчизняних закладів вищої освіти й вимогами

роботодавців та суспільства до рівня їх професійності, необхідно вдосконалювати як теоретичні знання, так і практичні навички шляхом максимального наближення навчального процесу до реальних методів роботи підприємств галузі туризму. Щодо практичної підготовки майбутніх фахівців, то вона започатковується на практичних заняттях вирішенням, перш за все, завдань виробничого змісту. Алгоритм їх розв'язку може бути таким: колективний пошук навчальної проблеми, яка відображає реальну ситуацію з майбутньої професійної діяльності, її аналіз, виявлення причинно-наслідкових зв'язків, пошук можливих способів вирішення. Такий алгоритм дає можливість упроваджувати інтерактивні методи навчання в різних комбінаціях у традиційні практичні заняття. Продемонструємо на конкретному прикладі їх застосування під час практичного заняття для знаходження розв'язку завдання фахового спрямування.

У досягненні мети туристичного походу організація харчування є одним із ключових питань. Тому студентам до вирішення пропонується проблема організації добового раціонального харчування в нескладних багатоденних піших походах з урахуванням допустимих вагових навантажень при мінімальних фінансових затратах.

Харчовий раціон у нескладному багатоденному пішому поході в умовах, близьких до звичайних, потребує збалансованості за енергетичною цінністю та якісним складом, оскільки на свіжому повітрі при оптимальному фізичному навантаженні та позитивних емоціях обмінні процеси активізуються, витрата енергії збільшується. Обмеженість транспортування, тривалого зберігання та можливості термічної обробки обумовлюють використання переважно консервованих, концентрованих і сушених продуктів. Тому лише правильно складений раціон харчування дасть змогу компенсувати енергетичні витрати організму та звести до мінімуму дефіцит окремих необхідних нутрієнтів.

До розгляду пропонується вікова категорія учасників походу 18-29 років, зокрема жінки середньої ваги 65 кг та чоловіки середньої ваги 70 кг, для яких добові енерговитрати без фізичного навантаження становлять 1450 і 1750 ккал відповідно (*Про затвердження Норм фізіологічних потреб населення України в основних харчових речовинах та енергії*, 2017). Урахувавши, що під час здійснення пішого походу коефіцієнт фізичної активності дорівнює 2,2 (Зубар та ін., 2013), енерговитрати зростуть до 3190 і 3850 ккал відповідно. Рекомендований вміст білків відносно енергетичної цінності (калорійності) становить 11 %, жирів – 25 %, вуглеводів – 64 % (Зубар та ін., 2013).

Наступним кроком вирішення поставленої проблеми є розрахунок мінімальної добової потреби білків, жирів і вуглеводів (БЖВ) для учасників походу, використовуючи дані таблиці 1.

Таблиця 1

Енергетична цінність білків, жирів і вуглеводів (за Етуотером)

Речовина	Енергетична цінність під час окиснення в організмі	
	кДж/г	ккал/г
Білки	16,74	4
Жири	37,66	9
Вуглеводи (що засвоюються)	16,74	4

Для жінок:

$$3190 \cdot 0,11 : 4 = 87,7 \text{ (г) – білків,}$$

$$3190 \cdot 0,25 : 9 = 88,6 \text{ (г) – жирів,}$$

$$3190 \cdot 0,64 : 4 = 510,4 \text{ (г) – вуглеводів.}$$

Для чоловіків:

$$3850 \cdot 0,11 : 4 = 105,9 \text{ (г) – білків,}$$

$$3850 \cdot 0,25 : 4 = 106,9 \text{ (г) – жирів,}$$

$$3850 \cdot 0,64 : 4 = 615,0 \text{ (г) – вуглеводів.}$$

Оптимальне співвідношення маси білків, жирів і вуглеводів для звичайних умов становить 1:1:4, а під час підвищеного фізичного навантаження – 1:1:5–6. Таким чином, як для жінок, так і для чоловіків дотримано збалансованості за масою основних харчових речовин (БЖВ) – 1:1:1,8 (Зубар та ін., 2013).

На наступному етапі пропонується підібрати продукти харчування з дотриманням оптимального співвідношення між білками, жирами та вуглеводами, першочергово врахувавши їхню енергетичну цінність (Кручаниця та ін., 2019) (табл. 2). Підібраний асортимент продуктів рекомендується умовно поділити на дві групи Π_1 і Π_2 за вмістом вуглеводів як основного джерела компенсації енерговитрат організму та знайти сумарний вміст БЖВ по кожній групі.

Таблиця 2

Склад і калорійність основних продуктів

№ з/п	Продукти	Вміст БЖВ (у 100 г продукту)			Калорійність (на 100 г продукту)
		білки	жири	вуглеводи	
Π_1					
1	М'ясо тушковане (яловичина)	16,8	17,0	–	220
2	Сало (копчене, солоне)	1,8	78,6	–	739

3	Паштет м'ясний	10,7	12,6	3,1	174
4	Ковбаса напівкопчена	16,5	34,4	–	376
5	Сардина консервована в маслі	17,9	19,7	–	249
6	Масло вершкове	0,5	82,0	0,5	742
7	Сир голандський	26,8	27,3	–	361
8	Горіхи волоські	13,6	56,0	11,7	621
9	Яйце куряче варене	12,9	11,6	0,8	160
10	Чай без цукру	0	0	0	0
Всього в 1000 г		117,5	339,2	16,1	3642
P_2					
1	Хліб житній	4,7	0,7	39,2	187
2	Сухарі пшеничні	10,5	1,2	68,5	335
3	Макаронні вироби в. г.	9,6	0,8	71,2	338
4	Крупи	7,7	1,7	68,9	321
5	Супові концентрати	6,5	8,0	69,0	374
6	Картопля	1,7	0	20,0	86
7	Часник	5,4	0	21,6	115
8	Цибуля	2,0	0	8,9	44
9	Молоко згущене з цукром	7,1	8,6	54,9	334
10	Цукор	0	0	98,9	406
11	Карамель льодяникова	0	0	89,2	357
12	Шоколад молочний	6,9	39,9	44,2	556
13	Печиво сухе	12,0	14,0	60,0	420
14	Халва	12,0	30,0	45,0	500
15	Сухофрукти	2,0	1,0	65,0	235
Всього в 1500 г		88,1	105,9	824,5	4608

Джерело: сформовано авторами

Вміст БЖВ в одиниці продуктів групи P_1 і P_2 (1 кг) пропонується подати у вигляді таблиці 3.

Таблиця 3

Вміст БЖВ в одиниці продуктів груп P_1 і P_2

Поживні речовини	P_1 , кг	P_2 , кг
Білки	0,118	0,059
Жири	0,339	0,071
Вуглеводи	0,016	0,550

Джерело: сформовано авторами

Далі рекомендується визначити вартість одиниці продуктів груп P_1 та P_2 , використавши дані таблиці 4.

Вартість продуктів груп P_1 і P_2 (станом на серпень 2021 р.)

№ з/п	Продукти	Вартість (100 г), грн.
P_1		
1	М'ясо тушковане (яловичина)	18,00
2	Сало (копчене, солоне)	11,70
3	Паштет м'ясний	9,90
4	Ковбаса напівкопчена	13,70
5	Сардина консервована в маслі	17,30
6	Масло вершкове	18,00
7	Сир голандський	17,50
8	Горіхи волоські	14,00
9	Яйце куряче	2,70
10	Чай без цукру	18,60
Всього за 1000 г		141,40
P_2		
1	Хліб житній	2,60
2	Сухарі пшеничні	2,40
3	Макаронні вироби в. г.	2,70
4	Крупи	3,10
5	Супові концентрати	4,20
6	Картопля	0,50
7	Часник	6,50
8	Цибуля	0,80
9	Молоко згущене з цукром	8,00
10	Цукор	2,60
11	Карамель льодяникова	5,90
12	Шоколад молочний	22,60
13	Печиво сухе	7,20
14	Халва	8,50
15	Сухофрукти	18,00
Всього за 1500 г		95,60

Джерело: сформовано авторами

Вирішення поставленої проблеми зводиться до знаходження розв'язку такої задачі: організувати харчування учасників туристичного походу, забезпечивши мінімальну добову потребу БЖВ за найменших фінансових затрат. Студентам пропонується скласти економіко-математичну модель цієї задачі. Дається порада позначити через x_1 – кількість продуктів групи P_1 (кг), x_2 – кількість продуктів групи P_2 (кг), які слід включити в добовий харчовий раціон. Вміст поживних речовин у цих продуктах для жінок обраної вікової категорії повинен бути не меншим добової норми. Ці обмеження рекомендується записати у вигляді такої системи нерівностей

$$\begin{cases} 0,118x_1 + 0,059 \geq 0,088; \\ 0,339x_1 + 0,071x_2 \geq 0; \\ 0,016x_1 + 0,550x_2 \geq 0,510. \end{cases} \quad (1)$$

Подається думка, що значення кожної з величин x_1 та x_2 не можуть бути від'ємними, а тому дані обмеження слід записати у вигляді нерівностей

$$x_1 \geq 0, x_2 \geq 0. \quad (2)$$

При цьому загальна вартість придбаних продуктів становитиме

$$F(x_1, x_2) = 141,40x_1 + 95,60x_2. \quad (3)$$

Далі студентам слід знайти розв'язок, який задовольняє системи обмежень (1)-(2) і надає цільовій функції $F(x_1, x_2)$ мінімального значення. Одержану задачу лінійного програмування з двома змінними рекомендується розв'язати геометричним методом (Саницька та Ташак, 2008). Найменшого значення цільова функція $F(x_1, x_2)$ досягне в точці з координатами (0,286; 0,919). Отже, найдешевший раціон для жінок обраної вікової категорії становитиме

$$F(x_1, x_2) = 141,40 \cdot 0,286 + 95,60 \cdot 0,919 = 128,30 \text{ (грн.)}$$

і забезпечуватиметься закупівлею 0,286 кг продуктів групи Π_1 і 0,919 кг продуктів групи Π_2 . Аналогічно студенти зможуть розрахувати найдешевший раціон для чоловіків цієї ж вікової категорії.

Викладене вище переконливо доводить, що включення в практичні заняття творчих завдань з чіткою професійною спрямованістю вимагає відмовлятися від традиційної практики, коли один студент виконує завдання на дошці, інші працюють на своїх робочих місцях, а далі викладач оцінює розв'язання студентами індивідуальних контрольних завдань. Необхідно йти шляхом, коли викладач чітко визначить завдання, допоможе усвідомити студентам алгоритм дій та організує самостійну роботу кожного з них (індивідуальну або групову), застосовуючи для цього той чи інший інтерактивний метод навчання або їх комбінацію.

Для успішного розв'язання студентами завдання організації раціонального харчування в туристичному поході за найменших фінансових затрат може бути застосований інтерактивний метод колективно-групового навчання «Мозковий штурм». Практичне заняття слід розпочати з обговорення проблеми важливості раціонального харчування в туристичному поході. Далі повинні бути сформульовані навчальні цілі: колективний вибір вікової категорії учасників походу, розрахунок для них енерговитрат і мінімальної добової потреби БЖВ та перевірка збалансованості нутрієнтів за масою; підбір у групах з 5-7 осіб

продуктів харчування з дотриманням оптимального співвідношення БЖВ, умовний їх поділ на групи за вмістом вуглеводів, розрахунок маси БЖВ у кожній із них та визначення їх вартості; колективне формулювання задач організації збалансованого харчування за найменших фінансових затрат та складання її економіко-математичної моделі.

Саме для роботи в групах ефективно може бути застосований, на нашу думку, «Мозковий штурм». Колективно обговоривши нюанси раціонального харчування, кожна з груп студентів повинна запропонувати кілька варіантів набору харчових продуктів для приготування страв під час туристичного походу, а далі обрати харчовий набір, найбільш оптимальний за співвідношенням БЖВ та ціною, з наступною аргументацією вибору перед усією академічною групою. Ранжування наданих студентами варіантів з погляду найбільшої відповідності поставленій задачі можна провести, застосувавши діалог як ще один інтерактивний метод навчання. У даному випадку це бесіда рівноправних учасників (викладач, студенти), яка передбачає зіткнення різних логік у процесі вирішення поставленої проблеми з наступним підсумком вибору кінцевого варіанта харчового набору науково-педагогічним працівником. Дієвість методів залежить від рівня їх організації за визначеними правилами.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Негативні тенденції в розвитку туризму в Україні до початку пандемії COVID-19, незначний сплеск внутрішнього туризму під час карантинних обмежень обумовлені недостатнім рівнем як інфраструктурного, так і кадрового забезпечення галузі (невідповідність практичної підготовки вимогам роботодавців, неготовність до професійної взаємодії зі споживачами туристичних послуг). За результатами проведеного аналізу новітніх шляхів вирішення завдань підготовки фахівців сфери туризму можна говорити про: 1) необхідність підвищення вимог до змісту та організації навчального процесу; 2) необхідність упровадження інтерактивних технологій навчання як одного з перспективних шляхів максимального наближення навчального процесу до реальних методів роботи галузевих підприємств; 3) можливість ефективного застосування інтерактивних методів навчання для знаходження розв'язку завдань фахового спрямування.

Викладене вище диктує необхідність продовжувати демонструвати на конкретних прикладах застосування інтерактивних методів навчання для розв'язування завдань з чіткою професійною спрямованістю.

ЛІТЕРАТУРА

Гаврилюк, О. Г. (2015). Інноваційні технології навчання студентів у ВНЗ. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 9 (53), 197-204. Режим доступу:

- http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2015_9_27 (Havryliuk, O. G. (2015). Innovative technologies of students' education in universities. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 9 (53), 197-204. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2015_9_27).
- Демків, Р. Я., Євхутич, І. М., Курило, Т. В. (2018). *Використання інтерактивних методів навчання під час проведення занять з цивільного права та процесу: навч.-метод. посібник*. Львів: ЛьвДУВС (Demkiv, R. Ya., Yevkhutych, I. M., Kurilo, T. V. (2018). *The use of interactive teaching methods during classes on civil law and process: teaching method. manual*. Lviv: Lviv Department of Internal Affairs).
- Державна служба статистики України. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (State Statistics Service of Ukraine. Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua/>).
- Закон України «Про вищу освіту» (Law of Ukraine «About higher education») (2014). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
- Зубар, Н. М., Рухль, Ю. В., Булгакова, М. К. (2013). *Фізіологія харчування: практикум: навч. посібник*. Київ: Центр учбової літератури (Zubar, N. M., Ruhl, Yu. V., Bulgakova, M. K. (2013). *Physiology of nutrition: workshop: textbook*. Kyiv: Center for Educational Literature).
- Кошечко, Н. (2015). Інноваційні освітні технології навчання та викладання у вищій школі. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогіка*, 1, 35-38. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vknutshp_2015_1_10 (Koshechko, N. (2015). Innovative educational technologies of teaching and learning in high school. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Pedagogy*, 1, 35-38. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vknutshp_2015_1_10).
- Кручаниця, М. І., Миронюк, І. С., Розумикова, Н. В. та ін. (2019). *Основи харчування: підручник*. Ужгород: Говерла (Kruchanytsia, M. I., Myronyuk, I. S., Rozumikova, N. V. and others (2019). *Basics of nutrition: a textbook*. Uzhhorod: Hoverla).
- Легенький, М. І. (2017). Інноваційні технології у сфері освіти: організаційно-правовий аспект. *Право та інновації*, 1, 103-110. Режим доступу: <http://pti.org.ua/index.php/ndipzir/article/view/348/302> (Lehenkyu, M. I. (2017). Innovative technologies in the field of education: organizational legal aspect. *Law and innovation*, 1, 103-110. Retrieved from: <http://pti.org.ua/index.php/ndipzir/article/view/348/302>).
- Про затвердження Норм фізіологічних потреб населення України в основних харчових речовинах та енергії: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 03.09.2017 р. №1073. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1206-17#Text> (About the statement of Norms of physiological needs of the population of Ukraine in the basic nutrients and energy: order of the Ministry of Health of Ukraine dated 03.09.2017 №1073. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1206-17#Text>).
- Саницька, А. О., Ташак, М. С. (2008). Енерговитрати та фінансові затрати студентів у туристському поході. *Вісник Львівського інституту економіки і туризму: збірник наукових статей*, 3, 175-181. Режим доступу: http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/visnuk_3%20%D0%A2%D1%83%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%BC.pdf#page=175 (Sanytska, A. O., Tashak, M. S. (2008). Students' energy and financial expenses during tourist hiking. *Bulletin of Lviv Institute of Economics and Tourism: Collection of scientific works*, 3, 175-181. Retrieved from: http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/visnuk_3%20%D0%A2%D1%83%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%BC.pdf#page=175).

- Староста, В. (2019). Технології інтерактивного навчання: сутність, класифікація. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*, 1 (64), 230-237. Режим доступу: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/29610/1/2019_Starosta%20VolodymyrNauk_visnik%20ped%201%2864%292019%20s.230-237.pdf (Starosta, V. (2019). Interactive learning technologies: essence, classification. *Scientific Bulletin of Mykolayiv National University named after V. O. Sukhomlynsky. Pedagogical science*, 1 (64), 230-237. Retrieved from: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/29610/1/2019_Starosta%20VolodymyrNauk_visnik%20ped%201%2864%292019%20s.230-237.pdf).
- The Global Competitiveness Report 2019. Retrieved from: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf

РЕЗЮМЕ

Ташак Мирослава, Саницкая Алла. Применение интерактивных технологий в практической подготовке будущих специалистов туристической отрасли.

В статье обоснована значимость профессиональной подготовки будущих специалистов в сфере туризма для повышения качества туристических услуг в Украине. Аргументирована актуальность технологизации процесса обучения, преимущества применения таких технологий в подготовке кадров для туристической отрасли. Раскрыта сущность интерактивных методов обучения. Продемонстрирована возможность их внедрения в практические занятия для нахождения решения задачи профессионального направления, в частности организации суточного рационального питания в несложных многодневных пеших походах с учетом допустимых весовых нагрузок при минимальных финансовых затратах. Обозначена перспектива научных исследований в аспекте их дальнейшего практического применения.

Ключевые слова: будущие специалисты в сфере туризма, интерактивные технологии и методы обучения, практическая подготовка.

SUMMARY

Tashak Myroslava, Sanytska Alla. The use of interactive technologies in the practical training of future specialists of the tourism sector.

The article studies the dynamics of tourist flows in Ukraine before the COVID-19 pandemic, as well as during quarantine restrictions. The conclusion made is about the decline in the interest of foreign tourists and Ukrainians to the domestic tourist product. The low level of quality of integrated tourist services was defined as the main reason of such decline. The importance of professional training of future tourism specialists is emphasized to improve the quality of tourist services. The relevance of educational sector technologization, and the training process in particular, is argued. The basic requirements for training technologies are defined. The peculiarities of innovative learning technologies as personality-oriented are emphasized. Approaches to their classification are presented. The advantages of using interactive learning technologies in the personnel training process for the tourism industry are argued. The problematic aspects of interactive technologies implementation in the educational process are identified. The essence of interactive teaching methods is revealed. The list of interactive methods offered for practical use in higher education institutions is given. The possibility of their introduction into traditional types of training sessions is argued. The importance of practice in the practical training of tourism industry future specialists is emphasized. The necessity of solving the tasks of production content in these classes is argued and the general algorithm of their solution is offered. The use of interactive teaching methods during the practical lesson to find a solution to the problem of professional orientation, in particular the organization of daily nutrition in simple

multi-day hiking tours, taking into account the allowable weight loads with minimal financial costs has been shown. The expediency of implementation of such interactive methods of collaborative-group learning as "Brainstorming" and dialogue for the solution of the set task of professional maintenance is argued. It is emphasized that their effectiveness depends on the level of organization according to certain rules. The conclusion is made that interactive technologies allow to test the knowledge of future specialists in the field of tourism in an interactive form in practice, as close as possible to professional activities. The prospect of further scientific research in terms of continuing the demonstration on specific examples of the use of interactive teaching methods to solve problems with a clear professional orientation is outlined.

Key words: *future specialists of the tourism sector, interactive technologies and teaching methods, practical training.*

УДК 378:14

Вікторія Ушмарова

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

ORCID ID 0000-0003-1394-3596

DOI 10.24139/2312-5993/2021.08/221-231

ПІДГОТОВКА ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ ЗА ОСВІТНЬО-НАУКОВОЮ ПРОГРАМОЮ «ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА»: ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ, УНІКАЛЬНІСТЬ І СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ

У статті висвітлено досвід підготовки докторів філософії зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) в умовах експерименту за європейською моделлю. З'ясовано нормативні вимоги до структури і змісту освітніх програм підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, навчальних планів, переліку компетентностей і програмних результатів навчання згідно з Національною рамкою кваліфікацій. Проаналізовано й узагальнено історію становлення, досвід реалізації, унікальність та стратегії розвитку освітньо-наукової програми «Професійна освіта» в Харківському національному педагогічному університеті імені Г. С. Сковороди. Представлено цілі, компетентності і результати навчання, освітню і наукову складову ОНП «Професійна освіта» у контексті відповідності критеріям якості освітніх програм.

Ключові слова: *професійна підготовка, професійна освіта, доктор філософії, освітньо-науковий ступінь, освітньо-наукова програма, компетентність, програмні результати навчання, навчальний план.*

Постановка проблеми. Підготовка фахівців вищої кваліфікації в Україні зазнала суттєвих змін. З вересня 2016 року українська аспірантура перейшла на європейську модель структурованих програм – з освітньою складовою, яка доповнює наукову. Прийнятий у 2014 році Закон «Про вищу освіту» запровадив освітньо-науковий ступінь доктора філософії замість наукового ступеня кандидата наук. У 2016 році Кабінет Міністрів України Постановою № 261 затвердив «Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії і доктора наук», яким, зокрема, регулюється зміст і форма нових структурованих програм підготовки в аспірантурі. Зі скасуванням старої системи «паспортів спеціальностей» та